

بازارشناسی: آذربایجان

علیرضا ملکی

(فوق لیسانس مدیریت بازرگانی، مدیر تحقیقات بازاریابی شرکت پارس کانی، مدرس دانشگاه)

غربی (۲۱۶ کیلومتر)، گرجستان از جنوب (۳۲۲ کیلومتر)، روسیه (۲۸۴ کیلومتر)، ترکیه (۸ کیلومتر) و ایران (۴۳۲ کیلومتر) در جنوب و ۱۷۹ کیلومتر در جنوب غربی همسایه است. مرکز جمهوری آذربایجان بندر باکو است.

طبق آمار، جمعیت کشور آذربایجان تا نیمه سال ۲۰۰۳ برابر با ۸/۲ میلیون نفر بوده است. همچنین در بین سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۲ متوسط میزان رشد جمعیت آن، ۰/۸ برآورد شده است.

زبان رسمی این کشور، آذری است که حدود ۸۹ درصد مردم با این زبان تکلم می‌کنند. گفتنی است که ۹۳/۴ درصد مردم در کشور آذربایجان مسلمان و اکثریت دارای مذهب شیعه‌اند، ۲/۵ درصد ارتدوکس روسی، ۲/۳ ارتدوکس ارمنی و ۱/۸ درصد نیز پیرو سایر مذاهب هستند.

ترکیب نژادی در آذربایجان عبارت است از: ۹۰ درصد آذری، ۳/۲ درصد داغستانی، ۲/۵ درصد روسی، ۲/۳ درصد ارمنی و ۲ درصد سایر اقوام.

۲. شاخص‌های مهم اقتصادی

ارزش تولید ناخالص داخلی آذربایجان در سال ۲۰۰۲ برابر با ۶/۲ میلیارد دلار بوده است که این مقدار در سال ۲۰۰۳، ۷/۲ میلیارد دلار برآورد شده است. متوسط رشد سالیانه تولید ناخالص داخلی این کشور در سال ۲۰۰۲ برابر با ۱۰/۶ درصد و در سال ۲۰۰۳ برابر ۱۱/۲ درصد بود و در فاصله سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۷ به ۱۵/۷٪ خواهد رسید.

در این مقاله، وضع اقتصادی و ساختار بازرگانی خارجی همسایه شمالی ایران، آذربایجان، و همچنین روابط تجاری آن با ایران به تصویر کشیده شده است.

مقدمه

اهمیت و ضرورت شناخت صحیح از بازارهای کشورهای همسایه جهت استفاده مناسب از فرصت‌های موجود در آن‌ها و گسترش بازار خود، بر هیچ کس پوشیده نیست. ایران به رغم برخورداری از مزیت‌های نسبی بالا از یک سو و فرصت‌های موجود در بازارهای مصرف کشورهای همسایه، از سوی دیگر در دستیابی و نفوذ به آن‌ها همواره دچار مشکل بوده است. این مشکل اغلب به دلیل نبود مطالعه و شناخت درست از بازار و نداشتن برنامه صحیح اجرایی بروز کرده است.

در این مقاله سعی شده است ضمن معرفی عمومی کشور آذربایجان و بررسی برخی از شاخص‌های مهم اقتصادی این کشور، روابط تجارت خارجی آن با سایر کشورها به خصوص با ایران، مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

۱. موقعیت جغرافیایی

جمهوری آذربایجان در شرق ناحیه ماوراء قفقاز، در جنوب غربی آسیا و در کنار ساحل غربی دریای خزر واقع شده است. مساحت این کشور ۸۶/۶۰۰ کیلومتر مربع است. آذربایجان، در مجموع با ۲۰۱۳ کیلومتر مرز مشترک، با کشورهای ارمنستان از غرب (۵۶۶ کیلومتر) و جنوب

جدول (۱)- برخی شاخص‌های جمعیت‌شناسی طی سال‌های ۱۹۹۷-۲۰۰۳

۸/۲	میزان جمعیت، نیمه ۲۰۰۳ (میلیون نفر)
۵۰	درصد جمعیت زیر خط فقر
۵۰	درصد جمعیت شهری به کل جمعیت
۶۵	امید به زندگی (سال)
۷۶	میزان مرگ نوزادان (در هر ۱۰۰۰ تولد)

منبع: بانک جهانی (http://: worldbank.com)

جدول (۲)- برآورد تولید ناخالص داخلی و سهم اجزای تشکیل دهنده آن

۲۰۰۳	۲۰۰۲	۱۹۹۳	تولید ناخالص داخلی (GDP) (میلیارد دلار)
۱۴/۳	۱۵	۲۸/۵	کشاورزی
۵۴/۵	۵/۲	۳۳/۸	صنعت
۳۴/۸	۳۱/۱	۳۷/۷	خدمات

منبع: همان.

جدول (۳)- درصد رشد متوسط سالیانه و تولید ناخالص داخلی و اجزای آن

۲۰۰۳-۲۰۰۷	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۱۹۹۳	شرح
۱۵/۲	۱۱/۲	۱۰/۶	۴/۹	تولید ناخالص داخلی (GDP)
-	۵/۶	۶/۴	۳/۴	کشاورزی
-	۱۸/۱	۲۸/۶	۸/۴	صنعت
-	۶/۹	۲/۵	۱۸/۶	خدمات

منبع: همان.

جدول (۴) - نرخ برابری منات با دلار آمریکا و نرخ تورم طی سال‌های ۲۰۰۳-۱۹۹۶

۲۰۰۳		۲۰۰۲	۲۰۰۱	۲۰۰۰	۱۹۹۹	۱۹۹۸	۱۹۹۷	۱۹۹۶	شرح
Q2	Q1								
۴۹۱۲/۵	۴۸۹۹/۸	۴۸۶۰/۸	۴۶۵۶/۵	۴۴۷۴/۱	۴۱۲۰/۱	۳۸۶۹/۵	۳۹۸۵/۳	۴۳۰۱/۲	نرخ برابری (AZM/us)
-	۲/۷	۲/۸	۱/۵	۱/۸	۸/۶	-۰/۷	۳/۶	۱۹/۸	نرخ تورم (%)

منبع: صندوق بین‌المللی پول. (<http://IMF.org>)

جدول (۵) - حجم کل واردات و صادرات

(میلیون دلار)

۲۰۰۳	۲۰۰۲	شرح
۲/۶۲۵	۲/۷۰۵	کل صادرات (فوب)
۱۸۳۶	۱/۶۱۴	نفت خام
۴۰۲	۴۳۲	محصولات نفتی
۲۷۹	۱۵۳	تولیدات
۲/۷۲۳	۱/۸۲۳	کل واردات
۲۸۳	۲۳۸	غذا
۱/۱۰۹	۳۳۶	سوخت و انرژی
۵۱۹	۵۱۹	کالاهای سرمایه‌ای

منبع: بانک جهانی (<http://worldbank.com>)

سال ۱۹۹۶ و به ۲/۲ درصد در سال ۲۰۰۳ رسیده است. پول رایج کشور آذربایجان منات است. در نیمه دوم سال ۲۰۰۳ نرخ برابری یک دلار آمریکا به بیش از ۴۹۰ منات آذربایجان گزارش شده است. نرخ تبدیل منات به دلار آمریکا در جدول شماره (۴) آمده است. به طوری که ملاحظه می‌شود در سال ۱۹۹۷ ارزش منات در حدود ۹٪ افزایش یافته که این به دلیل افزایش درآمدهای نفتی بوده است.

۳. تجارت خارجی

در اواخر دهه ۱۹۸۰ صادرات و واردات به ترتیب ۳۷ و ۴۶ درصد تولید ناخالص داخلی این کشور را تشکیل می‌دادند که سهم واردات در سال

گفتنی است که در سال ۲۰۰۳ صنعت با ۵۴/۵ درصد بیشترین سهم را در ارزش افزوده داخلی داشته است. متوسط رشد سالیانه بخش‌های کشاورزی، صنعت، خدمات و مصارف خصوصی، به ترتیب ۵/۶، ۱۸/۱، ۹/۶ و ۱۷/۳ درصد بوده است.

میزان تورم با افزایش جهشی و ناگهانی، پس از آزادسازی قیمت‌ها در بین سال‌های

۱۹۹۲ تا ۱۹۹۶، با اتخاذ سیاست‌های موفقیت‌آمیز رو به کاهش گذاشت، به طوری که در بین سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۳ روند نزولی آن را شاهد بوده‌ایم. میزان تورم ۱۶۶۴ درصدی سال ۱۹۹۴ به ۱۹/۸ درصد در

جدول (۶) - میزان ارزش کل صادرات به تفکیک محصولات برای سال ۲۰۰۱

ارزش (میلیون دلار)	نام محصول	کد HS
۱۹۴۴/۵	کل صادرات	-
۱۵۱۸/۸	نفت خام	۲۷۰۹
۲۹۱/۲	محصولات نفتی	۲۷۱۰
۱۴/۲	پنبه	۵۲۰۳
۱۲/۹	اجزای ماشین آلات (مشمول شماره ۸۴/۲۵ تا ۱۸۴/۳۰)	۸۴۳۱
۱۱/۷	تنباکو	۲۴۰۱
۷/۹	گردو و فندق	۰۸۰۲
۷/۶	پلیمر از اتیلن، به شکل ابتدایی	۳۹۰۱
۵/۶	نوار برای ضبط صدا	۸۵۲۴
۳/۷	شمش و میله‌های آهن	۷۲۱۴
۳/۵	انرژی الکتریکی	۲۷۱۶
۳/۴	خاکستر و پس مانده حاوی فلز و ترکیبات فلزی	۲۶۲۰
۲/۹	آلومینیوم کارنشده	۷۶۰۱
۲/۶	موتور ماشین (جرثقیل، کامیون)	۸۷۰۵
۲/۶	مشروب، مایعات و سایر مشروبات الکلی	۲۲۰۸
۲/۶	الکل، اتیلیک و مشتقات آن	۲۹۰۵
۲/۲	ملخ	۱۲۱۲
۲/۱	سیگار	۲۴۰۲
۲/۱	رزین‌های نفتی	۳۹۱۱
۲/۱	چای	۰۹۰۲
	کیسه و بسته برای بسته بندی کالاها	۶۳۰۵

۱/۹	اکسید آلومینیوم، هیدروکسید آلومینیوم	۲۸۱۸
۱/۸	ابزارهای هیدروگرافی، جوشناسی و اقیانوسی‌شناسی	۹۰۱۵
۱/۷	راپوکسید، الکل اپوکسی و مشتقات آن	۲۹۱۰
۱/۷	ضایعات آلومینیوم	۷۶۰۲
۱/۵	پمپ برای مایعات	۸۴۱۳
۱/۴	ضایعات مس	۷۴۰۴
۱/۳	گیاهان دارویی	۱۲۱۱
۱	هیدرو کربن‌الکلیک	۲۹۰۱
۱	ضایعات آهن	۷۲۰۴
۱	میوه، آب میوه	۲۰۰۹
۱	پوست خام، پوست حیوانات	۴۱۰۱
۱	میوه	۰۸۱۰
۱	گل یا تنباکوی جویدنی	۲۴۰۳
۰/۹	لوله، پروفیل، سیم یا آهن و فولاد	۷۳۰۴
۰/۸	گاز / مایع / منبع الکتریکی / وسیله اندازه‌گیری تولید	۹۰۲۸

منبع: مرکز تجارت بین الملل (www.interacen.org)

حجم صادرات را نفت و فرآورده‌های نفتی تشکیل داده‌اند. از سوی دیگر در همین سال بزرگترین حجم وارداتی کشور آذربایجان در حدود ۴۰/۷ درصد از حجم کل واردات به سوخت و انرژی اختصاص داشته است.

در جدول (۵) حجم کل واردات و صادرات کشور آذربایجان در طی سال‌های ۲۰۰۲-۲۰۰۳ آورده شده است.

در جداول (۶) و (۷) ریز اقلام صادراتی و وارداتی کشور آذربایجان در سال ۲۰۰۱ آورده شده است. به طوری که ملاحظه می‌شود در این سال نفت خام ۷۸ درصد از حجم کل صادرات را به خود اختصاص داده است. بیشترین میزان واردات در سال ۲۰۰۱، در حدود

۲۰۰۳ به میزان ۶۶/۸ درصد رسیده است.

میزان کل صادرات جمهوری آذربایجان در سال ۱۹۹۷ به شرکای اصلی تجاری خود ۸۱/۳ میلیون دلار و میزان کل واردات در همین سال از شرکای اصلی تجاری به ارزش ۷۹۴/۳ میلیون دلار برآورد شده است. به طوری که در ۲۰۰۳ براساس گزارش بانک جهانی میزان کل صادرات به صورت فوب به ۲/۳۲۵ میلیون دلار و میزان کل واردات به صورت سیف به ارزش ۲/۷۲۳ میلیون دلار رسیده است.

گفتنی است که نفت و فرآورده‌های نفتی بزرگترین سهم را در حجم صادرات کشور آذربایجان دارد؛ در ۲۰۰۳ در حدود ۸۵ درصد از

جدول (۷) - میزان ارزش کل واردات به تفکیک محصولات برای سال ۲۰۰۱

ارزش (میلیون دلار)	نام محصول	کد HS
۱۳۳/۸	صنایع هوایی (هلی کوپتر، هواپیما) صنایع فضایی	۸۸۰۲
۸۰/۲	موتور جت، موتور ملخ هواپیما و موتورهای گازی	۸۴۱۱
۳۹/۸	اجزاء ماشین آلات (شامل ۸۴/۲۵ تا ۸۴/۳۰)	۸۴۳۱
۳۵/۹	لوله، پروفیل یا آهن و فولاد	۷۳۰۴
۳۵/۸	کابل‌های الکتریکی برای خطوط تلفن	۸۵۱۷
۲۷/۶	انرژی الکتریکی	۲۷۱۶
۲۵/۹	اتومبیل	۸۷۰۳
۱۹/۳	نیشکر یا چغندر قند	۱۷۰۱
۱۸/۷	چای	۰۹۰۲
۱۵/۸	گندم	۱۰۰۱
۱۵/۷	دوربین تلویزیون	۸۵۲۵
۱۵/۱	گوشت	۰۲۰۷
۱۴/۷	فرآورده‌های نفتی	۲۷۱۰
۱۳/۲	ترکیبات دارویی (به جزء ۳۰۰۶، ۳۰۰۵، ۳۰۰۲)	۳۰۰۴
۱۲/۸	چوب	۴۴۰۷
۱۲/۳	تنباکو غیر تولیدی، ضایعات تنباکو	۲۴۰۱
۱۱/۵	ابزار تحقیق، هیدرولوژی، اقیانوس و جوشناسی	۹۰۱۵
۱۱/۳	ماشین‌های اتوماتیک تجزیه و تحلیل اطلاعات	۸۴۷۱
۱۱/۱	ژنراتور و موتور الکتریکی (به جز دستگاه تولیدی)	۸۵۰۱
۱۰/۶	اسکلت‌های آهنی و فولادی	۷۳۰۸
۱۰/۴	سیمان، آلومینا، اسلگ	۲۵۲۳
۹/۸	کره و چربی و سایر روغن‌های مشتق از شیر	۰۴۰۵

۹/۶	پمپ برای مایعات	۸۴۱۳
۸/۸	سایر مبلمان و اجزاء آن	۹۴۰۳
۸/۶	دستگاه‌های پزشکی الکتریکی	۹۰۱۸
۸/۳	لوله mm ۴۰.۶/۴ از آهن و فولاد	۷۳۰۵
۷/۵	تایرهای جدید بادی از لاستیک	۴۰۱۱
۷/۴	کابل‌ها و سیم‌های اتصال	۸۵۴۴
۷/۳	مبدل‌های الکتریکی، کنواکتورهای استاتیک (به عنوان مثال رفاکتورها)	۸۵۰۴
۷/۳	تانکرهای و ذخیره‌کننده‌های آهنی و فولادی	۷۳۰۹
۶/۷	پافزار، حصیر بافته شده	۶۴۰۴
۶/۷	عوامل فعال سطحی، ماشین‌های شوینده و تمیزکننده	۳۴۰۲
۶/۷	سیب زمینی	۰۷۰۱
۵/۶	ترکیبات دارویی (به جزء ۳۰۰۲، ۳۰۰۵ و ۳۰۰۶)	۳۰۰۳
۵/۶	کامیون، و وسایل حمل و نقل کالا	۸۷۰۴

منبع: همان.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

ایران از این کشور در سال ۱۳۸۱، ۲۵/۲ میلیون دلار بوده است که در سال ۱۳۸۲ به ۹۶/۵ میلیون دلار افزایش یافته است. در جداول (۱۰) و (۱۱) مقدار ارزش واردات و صادرات ایران به آذربایجان آورده شده است.

۵. نتیجه گیری

هر چند صادرات ایران به آذربایجان در سال ۸۲ نسبت به سال ۸۱ افزایش یافته اما هنوز سهم ایران در صادرات به این کشور ناچیز است. این در حالی است که وجود فرصت‌های مناسب از جمله وجود مرزهای مشترک زمینی و دریایی، اعتقادات دینی مشترک، مزیت رقابتی ویژه‌ای را برای ایران در صادرات کالاها و خدمات به آن کشور مهیا کرده است.

۱۲/۵ درصد از ارزش کل واردات، به صنایع هوایی و فضایی اختصاص داشته است.

اطلاعات مربوط به صادرات و واردات کشور آذربایجان به تفکیک کشورهای شریک تجاری آن، در جداول (۸) و (۹) آورده شده است. با توجه به جدول مشاهده می‌شود که در سال ۲۰۰۱ بزرگترین واردکننده از آذربایجان و بزرگترین صادرکننده به آن به ترتیب عبارت انداز آمریکا (۲۳ درصد) و ایتالیا (۶۸ درصد).

۴. روابط تجاری ایران و آذربایجان

براساس گزارش گمرک، میزان صادرات ایران به آذربایجان در سال ۱۳۸۱، ۲۵۰ میلیون دلار بوده است که در سال ۱۳۸۲ به ۳۰۷ میلیون دلار رسیده است. همچنین شایان ذکر است که میزان واردات

جدول (۸) - برآورد میزان کل صادرات
براساس تفکیک کشورها در سال ۲۰۰۱

کشور	ارزش (میلیون دلار)
کل	۱۹۴۴/۵
ایتالیا	۱۳۲۴/۱
اسپانیا	۱۰۱
ایسلند	۸۵
ترکیه	۶۷
فدرال روسیه	۶۷
فرانسه	۶۶/۴
یونان	۵۰/۸
انگلستان	۳۵/۴
کرواسی	۲۴/۳
هلند	۱۵/۶
ارزانتین	۱۵
امریکا	۱۳/۶
آلمان	۱۲۸
جمهوری اسلامی ایران	۹/۱
رومانی	۹
مالت	۸/۷
بنین	۸/۶
سوئیس	۷/۷
مصر	۵/۲
لتونی	۲/۷
چین	۲/۴
نروژ	۱/۸
اسلوانی	۱۱۷
لهستان	۱۵
اتیوپی	۱/۲
کره جنوبی	۱/۲
بلاروس	۱
بلژیک	۰/۶
کانادا	۰/۵
اسلواکی	۰/۳
استونی	۰/۳
برزیل	۰/۲
ژاپن	۰/۲
هنگ کنگ	۰/۱
جمهوری مولداوی	۰/۱

منبع: همان.

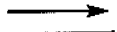
جدول (۹) - برآورد میزان کل واردات آذربایجان به تفکیک کشورها
در سال ۲۰۰۱

نام کشور	ارزش (میلیون دلار)
کل	۱۰۶۹/۴
آمریکا	۲۳۰/۶
روسیه	۱۵۰/۹
ترکیه	۱۴۷/۸
آلمان	۷۲/۴
ژاپن	۶۶/۵
جمهوری اسلامی ایران	۵۵/۱
انگلستان	۵۳/۶
چین	۴۱/۷
فرانسه	۲۵/۹
ایتالیا	۲۴/۴
استرالیا	۲۰/۱
بلژیک	۱۹/۸
سریلانکا	۱۸/۳
سوئیس	۱۸/۲
سودان	۱۳/۷
هلند	۱۳/۲
لهستان	۱۱/۵
نیوزیلند	۸/۵
یونان	۸/۴
برزیل	۶/۶
دانمارک	۶/۳
کره جنوبی	۵/۴
فنلاند	۵/۳
بلاروس	۴/۶
مجارستان	۳/۷
رومانی	۳/۷
نروژ	۳/۵
اسپانیا	۳/۳
سنگاپور	۳
ایرلند	۲/۳
مالزی	۲/۳
مکزیک	۲/۳
کرواسی	۲/۲
جمهوری چک	۱/۹
عربستان سعودی	۱/۹

منبع: همان.

جدول (۱۰) - مقدار و ارزش واردات ایران از آذربایجان در سال ۱۳۸۲

شرح	ارزش (دلار)
نفت و روغن‌های حاصل از مواد معدنی قیری (غیر خام) و فرآورده‌هایی که در جای دیگر مذکور نباشد غیر از شماره ۲۷۱۰۱۱	۲۷۵۷۸۰۱۹
شمش از آهن و فولاد غیر ممزوج، که در جای دیگر ذکر نشده	۱۲۵۵۲۲۸۶
پروفیل با مقطع L از آهن یا فولاد، گرم نورد شده، با بلندی متر از ۸۰ میلیمتر	۱۱۸۲۹۰۳۳
چوب‌اره شده یا ناهمواری گرفته شده از درازا، لایه بری شده با ضخامت بیش از ۶ میلیمتر	۶۱۷۵۸۵۳
میله‌های آهنی یا فولادی، گرم نورد شد، تاب داده شده، یا با تغییر شکل	۵۰۵۳۶۸۸
محصولات نیمه تمام از آهن یا فولاد، دارای کمتر از ۲۵٪ کربن، با مقطع مربع مستطیل	۴۱۴۰۶۵۱
پروفیل با مقطع U از آهن یا فولاد، گرم نورد شده، با بلندی ۸۰ میلیمتر یا بیشتر	۲۲۵۲۹۹۳
مت Mat نبافته از الیاف شیشه (از جمله پشم شیشه)	۱۷۷۴۹۸۷
سایر زغال سنگ‌ها، بهم فشرده نشده که در جای دیگری مذکور نباشد	۱۶۷۹۳۸۹
ماشین‌های بافندگی تار و پودباف برای پارچه بافی به عرض بیش از ۳۰ cm از نوع بدون ماکو	۱۲۶۵۱۹۸
آلیاژهای آلومینیوم، کار نشده	۱۱۳۸۱۵۰
آلومینیوم به صورت کار نشده، غیر ممزوج	۱۰۷۳۹۸۷
قراضه و ضایعات آهن	۸۲۸۲۵۸
لوله‌های بدون درز از آهن یا فولاد که برای خطوط نفت یا گاز به کار می‌روند	۷۴۰۷۲۴
قراضه و ضایعات آلومینیوم	۶۸۱۴۲۲
ورق نازک نبافته Voiles، از الیاف شیشه	۶۵۶۲۲۹
پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی کمتر از ۹۴٪ به اشکال ابتدایی	۳۰۸۴۹۷
بولدوزر و انگلدوزر خودرو زنجیری	۳۰۷۰۴۹
میله‌های آهنی یا فولادی غیر ممزوج، آهنگری شده	۲۸۴۲۱۱
قراضه و ضایعات مس	۲۷۱۶۷۸
آهن با فولاد تخت یا سرد نورد شده به شکل غیر طومار با پهنای حداقل ۶۰۰ به ضخامت بیش از ۱ ولی کمتر از ۳ cm	۲۴۲۵۰۷

۲۱۸۴۰۱	پروفیل با مقطع L یا T از آهن یا فولاد نورد شده، با بلندی ۸۰ میلیمتر یا بیشتر
۱۹۶۹۹۷	پروفیل با مقطع I از آهن یا فولاد، گرم نورد شده، با بلندی ۸۰ میلیمتر یا بیشتر
۱۹۳۴۵۷	سایر با سطح مقطع مدور از آهن یا فولاد غیر ممزوج
۱۷۳۵۵۶	ریش تراش، توام شده با موتور برقی
۱۶۲۴۱۳	الیاف سنتتیک غیر یکسره، از پلی استر، حلاجی نشده، غیره
۱۶۰۵۴۷	ماشین‌های سوراخ کردن با برداشتن فلز، که در جای دیگر مذکور نباشد
۱۳۶۳۵۹	کنجاله و سایر آخال‌های همانند، از پنبه دانه
۱۱۹۳۴	آهن یا فولاد تخت یا گرم نورد شده به شکل طومار، با پهنای ۶۰۰ mm یا بیشتر به ضخامت بیشتر از ۱۰ میلیمتر
۱۰۸۶۰۲	اسیدهای چرب صنعتی موتور کربوکسیلیک، روغن‌های اسیدی حاصل از تصفیه غیر مذکور و مشمول
۱۰۲۵۶۸	قراضه و ضایعات از چدن خام (cast) Iron
۱۰۱۳۷۰	دوربین عکاسی با ظهور چاپ نوری
۲۶۰۲۷۳۴	سایر
۹۶۴۶۷۸۰۲	جمع کل

منبع: گمرک، سالنامه آمار بازرگانی خارجی (واردات)، ۱۳۸۲.

جدول (۱۱) - مقدار و ارزش صادرات ایران به آذربایجان در سال ۱۳۸۲

شرح	ارزش دلاری
پیراهن یقه اسکی، پولوور، جلیقه و همانند، کشباف، از سایر مواد نسجی، غیر مذکور در جای دیگر	۲۰۵۵۶۳۹۴
پیراهن، بلوز، بلوز شمیزه، زنانه یا دخترانه از الیاف سنتیک یا مصنوعی، جوراب زنانه و پاپوش، کشباف یا قلاب باف، از سایر الیاف نسجی، غیر مذکور در جای دیگر	۱۷۸۲۳۵۹۱
چرم و پوست کامل از گاو یا اسب، موکنده بااستثنای شماره ۴۱۱۴ که در جای دیگر مذکور یا مشمول نباشد	۹۵۱۷۱۴۱
تورباف‌ها و سایر پارچه‌های توری، روده بادکنک و شکمبه حیوانات غیر از ماهی، تازه، سردکرده، یادودی، کامل یا قطعه	۸۴۲۹۳۷۸
چهار گوش و لوح برای فرش یا روکش کردن و غیره، ورنی زده یا لعاب زده، از سرامیک، غیر مذکور	۷۷۸۲۵۷۴
لباس‌های مردانه یا پسرانه، از سایر مواد نسجی، که در جای دیگر گفته نشده	۶۶۱۶۸۹۹
کفش، که در جای دیگر گفته نشده، قوزک پا را نمی‌پوشاند، از کائوچو یا پلاستیک، کف پوش‌ها از نم، که در جای دیگر گفته نشده، منگونه باف نشده یا پرزپاشی نشده، بازیچه‌های چرخدار که برای سوار شدن کودکان طراحی شده‌اند (مثلا، سه چرخه، روروک، اتومبیل‌های پایی)	۵۹۵۷۵۴۷
سایر اشیاء از مواد پلاستیکی که در جای دیگر گفته نشده باشد	۴۹۷۶۶۹۲
کفش‌های تمرینی، و غیره، با تخت از کائوچو یا از پلاستیک و رویه سنجی، مواد آلی تانسئواکتیف (غیر از صابون) که در جای دیگر مذکور نباشد	۴۵۲۰۳۹۸
لباس دوخته و مهیا، مردانه یا پسرانه، از پارچه‌های مشمول ۶/۰۳ یا ۵۹/۵۹ یا ۵۹/۰۷	۴۳۲۶۴۷۶
کلیدها، که در جای دیگر مذکور نباشد، برای ولتاژ حداکثر ۱۰۰ ولت	۴۰۱۸۹۲۶
کیف دستی، که در جای دیگر مذکور نباشد	۳۹۷۱۶۹۹
قرابه، بطری، فلاسک، ظرف دهان گشاد، کوزه، لوله جای قرصی، سایر ظروف برای نقل و انتقال بسته‌بندی	۳۹۶۳۸۶۵
	۳۸۴۶۶۳۹
	۳۸۱۴۷۰۳
	۳۷۸۲۰۰۹
	۳۵۲۰۱۶۹

۳۵۰۱۶۹	کفش‌های ورزشی، با تخت، از کائوچو یا پلاستیک، از چرم طبیعی
۳۱۵۴۷۲۱	کارت پستال چاپ شده یا مصور، کارت چاپ شده با مضمون تهنیت، اطلاعی‌های شخصی، حتی مصور
۳۱۴۸۰۵۷	سایر سیب زمینی‌ها، تازه یا سردکرده
۳۱۲۳۶۹۲	سایر صندوق‌ها، گنجه‌ها، سردکننده یا منجمد کننده، سردکننده، غیر مذکور در جای دیگر
۳۰۹۹۸۵۸	کف پوش‌های غیر مخملی باف، از سایر مواد نسجی سنتیک یا مصنوعی آماده مصرف
۲۸۸۵۲۰۵	دو شاخه و پریز اتصال، برای ولتاژ حداکثر ۱۰۰۰ ولت
۲۸۷۸۸۹۸	ربدو شامبر، زنانه یا دخترانه از سایر مواد نسجی که در جای دیگر گفته نشده
۲۸۴۷۰۵۶	نخ و طناب کائوچویی، پوشانده شده یا منسوج،
۲۸۴۳۴۲۰	اشیاء براری بهداشت یا داروخانه از کائوچوی ولکانیزه سفت نشده، غیر مذکور در جای دیگر
۲۸۱۰۴۷۹	سنگ یادبود یا سنگ ساختمانی، غیرمذکور در جای دیگر، بریده یا ااره شده، دارای سطح صاف
۲۷۷۴۲۰۰	شیشه کشیده یا یاد شده کار نشده (باستثناء رنگ شده، کدر شده و غیره)،
۲۷۴۳۴۶۰	کاشی و چهارگوش، مکعب‌بزرگ و کوچک از اشیاء همانند ورنی‌زده، یال‌عاب زده، برای موزائیک
۲۵۸۵۸۶۳	کارتن، قوطی و جعبه تاشو، از کاغذ یا مقوای غیر موج دار
۲۵۶۶۳۷۳	گرمکن ورزشی به صورت دست، کشباف، یا قلاب باف، از سایر مواد نسجی، غیر مذکور در جای دیگر
۱۳۵۲۳۹۴۲۶	سایر
۳۰۷۳۷۸۰۹۹	جمع کل

منبع: گمرک، سالنامه آمار بازرگانی خارجی (صادرات)، ۱۳۸۲.

4- www.WTO.org

5- www.OECD.org

6- www.CBI.ir

۷. گمرک سالنامه آمار بازرگانی خارجی (صادرات)، ۱۳۸۲.

۸. گمرک، سالنامه آمار بازرگانی خارجی (واردات)، ۱۳۸۲.

1- www.worldbank.com

2- www.IMF.org

3- www.interaccn.org

منابع: